

Kırloğlu, M. ve Karakuş, Ö. (2019). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 88-120.

Araştırma

Makale Geliş Tarihi: 14.10.2018

Makale Kabul Tarihi: 21.12.2018

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ KİŞİSEL VE MESLEKİ GÜÇ ALGILARI ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI¹²

Validity and Reliability Study of Social Workers' Perceptions of Personal and Professional Power Scale

Mehmet KIRLIOĞLU*

Özlem KARAKUŞ**

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kirlioglumehmet@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0130-0841

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ozikarakus@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9375-559X

ÖZET

Bu çalışma sosyal hizmet uzmanlarının sahip olduğu bireysel güç ve mesleki olarak kendini algılamayı yansıtmak için tasarlanmış "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeği"nin uyarlanması amacıyla tasarlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmanın iki amacı bulunmaktadır. Araştırma, tarama modelinde yapılmıştır. Geçerlilik için üç farklı analiz yapılmıştır. Bunlar: Kendall Uyuşum Katsayısı, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analizi'dir. Kendall Uyuşum Katsayısı Analizi için beş akademisyen uzman görüşü alınmıştır. DFA için toplamda 401 sosyal hizmet uzmanına ulaşılmıştır. Ölçüt geçerliliği için 104 sosyal hizmet uzmanına Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeği ile birlikte Yılmazlık Ölçeği uygulanmıştır. Güvenirlilik için madde istatistikleri, testi yarılma, Cronbach Alpha Katsayısı ve test-tekrar test yöntemlerinden faydalanılmıştır. Çalışma kapsamında Frans (1993) tarafından geçerlik ve güvenirliliği yapılmış Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algısı Ölçeği'nin uyarlanması yapılmış olup ölçeğin hem dil hem yapı hem de benzer ölçekler bakımından geçerli ve oldukça güvenilir

¹ Bu çalışma Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi adlı doktora tezinin bir bölümünden oluşmaktadır.

² Bu çalışma 28 Nisan-1 Mayıs 2018 tarihlerinde Alanya'da yapılan III. INES Education and Social Science Congress (ESS-2018) adlı kongrede Social Workers' Perception of Personal and Professional Power Scale (SWPPPPS): Scale Adaptation, Reliability and Validity Study adı ile özet olarak sunulmuştur.

olduğu, zamansal olarak değişim göstermediği saptanmıştır. Çalışma kapsamında uyarlanan ölçeğin sivil toplum kuruluşları gibi farklı örgütsel ortamlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları gibi farklı örneklerde ve sosyal hizmet uzmanlarına yönelik eğitimsel çalışmalarda kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Güç, güçlendirme, ölçek uyarlama, sosyal hizmet uzmanı, sosyal hizmet

ABSTRACT

This study aims to adapt "Social Workers' Perceptions of Personal and Professional Power Scale" which was prepared for social workers to reflect themselves professionally and in terms of their personal power. For this general purpose, the study has two aims. The study was conducted in a scanning model. Three different analyses have been conducted for validity. These are: Kendall's Concordance Coefficient W, Confirmatory Factor Analysis and Pearson Correlation Coefficient. Five academicians were interviewed for the Kendall's Concordance Coefficient W. A total of 401 social workers have been reached for CFA. For criterion validity, Resiliency Scale was used and a statistically significant, positive and linear relation was found between Resiliency Scale and Social Workers' Perceptions of Personal and Professional Power Scale (n=104). For reliability, item statistics, test splitting, Cronbach Alpha Coefficient and test-retest methods were used. In the scope of the study, it was determined that the Social Workers' Perceptions of Personal and Professional Power Scale whose validity and reliability was made by Frans (1993) was adapted. The scale was valid and highly reliable in terms of both language, structure, and in comparison with similar scales, and it did not change with time. It is suggested that the scale adapted in this study should be used in different samples such as social workers working in different organizational settings, such as non-governmental organizations, and in educational studies for social workers.

Key Words: Power, empowerment, adaptation, social worker, social work

GİRİŞ

Sosyal hizmetin temel hedeflerinden biri müracaatçılarla beraber yapılan mesleki uygulamalar aracılığıyla müracaatçının sorun çözme ve baş etme becerisinin gelişmesini ve en nihayetinde güçlenmesini sağlamaktır. Müracaatçının güçlenmesine etki edebilecek kişisel, kişiler arası ve sosyo-politik birçok unsurdan söz etmek mümkündür. Söz konusu unsurlardan biri de sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarıdır. Diğer bir ifadeyle müracaatçıların güçlenme süreci sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarından bağımsız değildir. İş yükü altında ezilen, tükenmiş, kontrolün elinde olmadığını düşünen sosyal hizmet uzmanının kendisinin de güçlendirilmediği ortamlarda kişisel ve mesleki güçlerinden uzaklaşabileceği, bu durumun da müracaatçıların görüşlerini çok kolay bir şekilde gözden kaçırabilmesine neden olacağı belirtilmektedir (Thompson, 2016). Müracaatçıların da sosyal hizmet uzmanlarına kendi iyilik halini ve refahını etkileyen

kararlar alması için başvurdukları düşünüldüğünde müracaatçıların görüşlerinin gözden kaçırılmamasının önemi ortaya çıkmaktadır (Fontana, 1989). Freund (2006) müracaatçılara yönelik etkili ve faydalı hizmetler sunabilme ile sosyal hizmet uzmanlarının mesleklerine yönelik bakış açıları arasında doğrudan bir ilişkinin olduğunu vurgulamaktadır. Bununla ilgili olarak Thompson (2016) da insani hizmetlerde çalışan meslek elemanlarının kendilerini güçsüz hissetmeleri, yaptıkları işin kontrolüne sahip olmamaları, yalnızca emirleri uygulamaları ve form doldurmaları durumunda başkalarına yardım etme konusunda pozitif bir rol oynayamayacaklarına dikkat çekmektedir. Uğur ve Erol (2015) bu noktada müracaatçılara sunulacak etkili müdahaleler ile sağlıklı bir toplumun oluşturulmasına katkı sunan sosyal hizmet uzmanlarının olumsuz etkilenebileceğini belirtmektedirler. Örneğin güvencesiz çalışma, sadece sosyal hizmet uzmanları açısından değil aynı zamanda sosyal hizmet alanında müracaatçılara ilişkin hak kayıplarına da yol açmaktadır. Alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları güvencesiz çalışma koşullarının son dönemde daha görünür olduğunu ifade etmişlerdir (Özcan ve diğ., 2017).

Literatürde sosyal hizmet uzmanlarının ve yöneticilerinin güçlendirilmeleri ve birbirlerini güçlendirmesi için nasıl destekleyeceklerini keşfetmenin önemine dikkat çekilmekte olup bu durumun ciddiye alınmaması durumunda bir sistem olarak tüm örgüt için zararlı sonuçlarının olacağı belirtilmektedir. Örneğin bir taraftan örgüt içinde hiç kontrolleri olmadığını hisseden sosyal hizmet uzmanları stres ve tükenmişlik yaşarken, diğer taraftan yöneticilerin de stres ve tükenmişlik nedeniyle güçsüzleşen sosyal hizmet uzmanları ile çalışmaları neredeyse imkânsızlaşır. Öte yandan yardım etmeye çalıştığımız müracaatçılara dönük kanıta dayalı uygulama, düşünsel ve yansıtıcı uygulama gibi müdahalelerin güçsüzleştirici bir ortamda yapılamayacağı ve müracaatçıların da kaybedenler kulübünde olacağı belirtilmektedir. Ek olarak güçsüzleştirici deneyimle yoğrulan sosyal hizmet örgütlerinin de başarılı bir örgüt olamayacağına altı çizilmektedir (Thompson, 2016). Bu noktada Zimmerman (1990, 1995) güçlendirmenin bireysel düzeyine odaklanmamız durumunda çevresel etkiler, örgütsel faktörler ya da sosyal, kültürel ve politik bağlamı düşünmeyi gözden kaçırabileceğimizi belirtmektedir. Thomas ve Velthouse (1990) da benzer olarak güçlendirmenin durumlar arasında genelleştirilebilen kalıcı bir kişilik özelliği değil, çalışma ortamı tarafından şekillenen bir dizi kavram olduğu üzerinde durmaktadır. Yapılan çalışmalarda güçlendirmenin iş yerinde motivasyon, yetki paylaşımı, kendi kendini yönlendirebilme, öz yeterlilik, çalışanın işine sahip çıkması, otonomi, self

determinasyon, öz yönetim, öz denetim, yüksek katılım ve katılımcı yönetim gibi hususlarla ilişki içerisinde olduğu belirtilmektedir (Bowen ve Lawler, 1992; Wehmeyer, 1994; Fulford ve Enz, 1995; Spreitzer, 1995; Kirkman ve Rosen, 1999; Lee ve Koh, 2001; Dee ve diğ., 2003; Davenport ve Leitch, 2005; Zhang ve Bartol, 2010). Bu nedenle çalışma ortamında sosyal hizmet uzmanlarını güçlendirecek faktörlere odaklanmak gerekmektedir. Ancak yapılan alanyazın taramasında da güçlendirme meselesinin daha çok müracaatçılar açısından ele alındığı, sosyal hizmet uzmanlarını odağında bulunduran araştırmalar ise son derece sınırlı olduğu görülmüştür.

Müracaatçılara yönelik güç ve güçlendirme ile ilgili yapılan çalışmalara bir çok örnek verilebilir. Çocuk refahı (Early ve GlenMaye, 2000; Laursen, 2000; Early, 2001), kadın çalışmaları (Gutierrez, 1990; Black, 2003), yaşlı refahı (Sullivan ve Fisher, 1994; Fast ve Chapin, 1995; Chapin ve Cox, 2002), kültürel olarak farklı müracaatçılar (Chazin ve diğ., 2000), sosyal politika (Chapin, 1995; Weick ve Saleebey, 1995), gençlik refahı (Clark, 1998), denetimli serbestlik (Clark, 2000; Maruna ve LeBel, 2002), madde bağımlılığı (Okundaye ve diğ., 2001), ruh sağlığı (Rapp ve Chamberlain, 1985; Link ve diğ., 1989; Rapp ve Wintersteen, 1989; Deegan, 1997; Björkman ve diğ., 2002; Barry ve diğ., 2003; Cox, 2006; Rapp ve Goscha, 2011; McGovern, 2015), belirli dini gruplar özellikle Müslüman müracaatçılar (Graham ve diğ., 2009; Abdullah, 2015) ve aileler (Benard, 2006) ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Diğer tarafından yapılan çalışmanın etkililiğini veyahut müracaatçıların güç ve güçlendirmeye ilişkin mevcut durumlarının öğrenilebilmesi amacıyla literatürde birçok ölçek geliştirilmiştir. Örneğin Singh ve diğerleri (1995) tarafından duygusal, davranışsal veya zihinsel engeli olan çocukların ailelerine ilişkin "Aile Güçlendirme Ölçeği" geliştirilmiştir. Rogers ve diğerleri (2010) tarafından güçlendirme konusunda ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanan müracaatçılara yapılan müdahalenin etkililiğini ölçmek amacıyla "Güçlendirme Ölçeği" geliştirilmiştir. Yine Matthews ve diğerleri (2003) tarafından çalışanların güçlendirme algısını etkileyen ve kavramsal olarak güçlendirme algısı ile ilişkili olduğu düşünölen bilgi paylaşımındaki akışkanlık, işyeri kararlarının kontrolü ve dinamik yapısal çerçevenin üç çevresel faktörünü ölçmek ve ayırt etmek amacıyla "Örgütsel Güçlendirme Ölçeği" geliştirilmiştir. Koren ve diğerleri (1992) çocukları duygusal engelli olan ailelerde güçlendirmeyi değerlendirmek amacıyla kısa bir ölçek geliştirmeye çalışmışlardır. Nanda (2011) ise şiddete uğrayan kadınlara yapılan müdahalenin etkililiğini ölçmek amacıyla "Kadınları Güçlendirme Ölçeği"ni geliştirmiştir. Görüldüğü üzere müracaatçılar üzerine yurt dışında güç ve güçlendirme ile ilgili çalışmalar

yapılmış olmasına rağmen sosyal hizmet uzmanlarına dönük güç ve güçlendirme ile ilgili çalışmaların eksik olduğu dikkat çekmektedir.

Yurt dışında olduğu gibi Türkiye’de de sosyal hizmet uzmanlarından ziyade müracaatçılara odaklanan birçok çalışma bulunmaktadır. Özellikle güç ve güçlendirme odaklı yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarına bakıldığında “Genç kanser hastalarının hastalık deneyimlerinin güçlendirme yaklaşımı temelinde analizi” (Tuncay, 2009), “Adsız Alkoliklerin ayıklık sürecine ilişkin anlatılarının güçlendirme temelinde değerlendirilmesi” (Akın, 2018), “Lösemili çocuğa sahip annelerin yaşantıları ve gelecek beklentileri” (Karabudak, 2016), “Kadın dostu kentler projesinin freirean yaklaşım ve makro feminist sosyal hizmet uygulamaları üzerinden incelenmesi” (Baltacı, 2016), “Lise öğrencilerinin arkadaş-akran gruplarından dışlanmasının okul sosyal hizmeti açısından analizi: Sakarya örneği” (Dağ, 2017), “Türkiye’de yoksulluk, sosyal yardım ve sivil toplum: Hak temelli yaklaşım açısından bir değerlendirme” (Atatanır, 2016), “Denetimli serbestlik uygulamalarından yararlanan bireylerin psikososyal özelliklerinin intihar davranışına etkileri” (Görgülü, 2016), “Engelli çocuğa sahip kadınların feminist grup çalışması deneyimi: Bir karma yöntem araştırması (Tekindal, 2015), Yalova Belediyesi’nin kadın hizmetleri: Karanfil Evleri örneği” (Özgişi, 2012), “Ortopedik engelli kadınların sorun ve beklentileri: Tuzla ilçesi örneği” (Kurnaz-Özdemir, 2010), “Sosyal hizmet bakış açısından yoksul kadınlar: Altındağ örneği” (Çamur-Duyan, 2006), “Çocuk hakları ve sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımı açısından suça yönelen çocuk-polis ilişkisi” (Cankurtaran-Öntaş, 2004), “Türkiye’deki sığınmacıların üçüncü bir ülkeye göç için bekleme sürecinde karşılaştıkları sorunlar” (Buz, 2012) gibi müracaatçıları odak alan çalışmaları görmek mümkün olmaktadır.

Sosyal hizmet uygulamalarında müracaatçının güçlendirilmesi bu denli önemli görülürken, uygulamayı gerçekleştiren sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güçlerinin farkına varması veya uzmanların güçlendirilmesi eksik kalmaktadır. Bu noktada, söz konusu eksiklik uygulama süreci açısından bir sorun olarak görülmektedir. Zira, kendi kişisel ve mesleki güçlerini bilmeyen ve hangi alanlarda güçlenmesi gerektiğini tanımlayamayan bir meslek elemanının sosyal hizmet mesleğinin genelde çocuk refahı, yaşlı refahı, engelli hizmetleri gibi uygulama alanlarında; özelde ise çocuk ihmal ve istismarı mağdurları, engelli hakları ve politikaları, madde bağımlıları, afet sonrası krize müdahale ile çalışırken faydalı olamayacağı öngörülmektedir. Bu araştırma da bu eksikliği giderecek şekilde sosyal hizmet uzmanlarının sahip olduğu bireysel güç ve mesleki olarak kendine ilişkin algılarını anlamak için tasarlanmış

"Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeği"nin uyarlanması amacıyla taşımaktadır. Diğer bir ifade ile sosyal hizmet uygulayıcıları arasında gücün görece algısını değerlendirmek için kullanılabilir bir ölçek uyarlamaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modelinde yapılmıştır. Tarama modeli araştırma, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu araştırma modelinde önemli olan var olanı değiştirmeden gözlemleyebilmektir (Büyüköztürk ve diğ., 2013; İslamoğlu, 2002; Karasar, 2008, 2015).

Veri toplama araçları

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algısı Ölçeği (SHUKMGAÖ):

Araştırmada kullanılmak üzere SHUKMGAÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının güçlü yönlerini belirlemek amacıyla Frans (1993) tarafından oluşturulan "The Social Work Empowerment Scale" kullanılmıştır. SHUKMGAÖ'nün orijinali 34 soru ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde olup katılımcılardan verilen ifadelerle kesinlikle katılmadıklarını ya da kesinlikle katıldıklarını belirten 1'den 5'e kadar değişen skaladan birini seçmesi beklenmektedir. Ölçekte ters soru bulunmamaktadır. Ölçekten alınacak en küçük puan 34 olup en yüksek puan ise 170'dir. Ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısı 0,89'dir. Ölçeğin geçerlilik çalışması için yapılan faktör analizi sonuçları toplam varyansın %55,8'ini açıklayan beş faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Ölçeğin her alt boyut puanı ve toplam puan açısından yüksek puan sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güçlerinin olumlu olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 1. SHUKMGAÖ'nün alt boyutlarına ilişkin bilgiler.

ALT BOYUTLAR	KAPSADIĞI SORULAR	Alpha	Faktör Yükleri
Kolektif Kimlik	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	0,71	37,5
Harekete Geçme	29, 30, 31, 32, 33,34	0,78	47,8
Benlik Kavramı	17, 18, 19, 20, 21, 22, 23	0,86	55,8
Eleştirel Farkındalık	24, 25, 26, 27, 28	0,76	51,8
Bilgi ve Beceri	8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	0,75	34,4

Yılmazlık Ölçeği: Frans (1993) tarafından oluşturulan SHUKMGAÖ'yü Türkçeye uyarlamak için ölçüt geçerliliği olarak Gürkan (2003) ve Gürkan (2006) tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış olan "Yılmazlık Ölçeği" kullanılmıştır. "Yılmazlık Ölçeği" toplam 50 soru ve 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipidir. Ölçekte

verilen ifadeler katılımcılardan “hiç tanımlamıyor, biraz tanımlıyor, orta düzeyde tanımlıyor, iyi tanımlıyor, çok iyi tanımlıyor” cevaplarından birini vermesi beklenmektedir. Ölçekte ters puanlanan maddeler bulunmaktadır. Ölçeğin 4, 5, 9, 10, 14, 16, 17, 20, 26, 27, 32, 33, 35, 38, 41, 42, 43, 44, 47, 49, 50 maddeleri ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak en küçük puan 50 olup en yüksek puan ise 250'dir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe kişinin yılmazlığının da yüksek olacağı belirtilmektedir.

Tablo 2. Yılmazlık Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin bilgiler.

ALT BOYUTLAR	KAPSADIĞI SORULAR
Güçlü Olma	18 Soru
Girişimci Olma	9 Soru
İyimser Olma/Yaşama Bağlı olma	5 Soru
İletişim/İlişki Kurma	4 Soru
Öngörü	3 Soru
Amaca Ulaşma	4 Soru
Lider Olma	5 Soru
Araştırmacı Olma	2 Soru

Söz konusu ölçek yazarının önerisi doğrultusunda alt boyutlarda hangi soruların yer aldığı bilgisine yer verilmemiş olup sadece alt boyutlarda yer alan soru adetleri bilgisine yer verilmiştir. Yılmazlık Ölçeği'nden faydalanmak veyahut ölçek ile ilgili detaylı bilgi almak isteyenlerin adı geçen ölçeğin yazarına başvurmaları gerekmektedir.

Evren ve Örneklem

Ölçek geçerliliği ve güvenirliği çalışmalarında örneklemin belirlenmesinde literatürde ölçek madde sayısının 10 katının uygun olacağı belirtilmektedir (Akgül, 2005; Alpar, 2016; Büyüköztürk, 2002; Gözüm ve Aksayan, 2003; Şencan, 2005; Tavşancıl, 2002). Buna dayanarak geçerlilik ve güvenirlik analizleri için 340 sosyal hizmet uzmanına ulaşılması planlanmış olup 401 sosyal hizmet uzmanına ulaşılmıştır.

Araştırma psikolinguistik özelliklerin incelenmesi/dil uyarlaması ve psikometrik özelliklerin incelenmesi (geçerlilik-güvenirlik) olmak üzere toplam iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

Dil Geçerliliği

Ölçeğin dil uyarlamasındaki kavramsallaştırma ve anlatım farkını en aza indirebilmek için çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde en az iki bağımsız çevirmen olması gerektiği belirtilmektedir (Aksayan ve Gözüm, 2002). Bu doğrultuda; ölçek üç bağımsız çevirmen, altı sosyal hizmet akademisyeni tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Tez izleme komitesi üyeleri ile birlikte bu çevirideki ifadeler orijinal İngilizce ifadeler ile incelendikten sonra Türkçe çevirisi Türk Dili okutmanı tarafından tekrar

gözden geçirilmiştir. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçek içerik geçerliliği için beş akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Akademisyenlerden ölçekteki her bir maddenin ölçme derecesini 100 puan üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. Alınan akademisyen görüşleri doğrultusunda yapılan ifade değişikliklerinin ardından Kendall Uyuşum Katsayısı Korelasyon Testi (Field, 2005) uygulanarak ölçeğin içerik geçerliliği çalışması yapılmıştır.

Alınan öneriler ve yapılan düzeltmelerden sonra sekiz sosyal hizmet uzmanından anlamakta zorlandıkları maddeler, okunabilirlik ve madde formatı açısından ölçeği değerlendirmeleri istenmiş ve önerilen değişiklikler sonunda ölçek son durumuna ulaşmıştır.

Psikometrik Özelliklerin İncelenmesi (Geçerlilik–Güvenirlik)

Örnekleme yeterliliği için faktör analizi öncesi Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) analizi (Kaiser, 1974; Cerny ve Kaiser, 1977) ve örnek sınaama büyüklüğü olarak, örneklemin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmede Bartlett's Test of Sphericity Analizi (Bartlett, 1950) kullanılmıştır. KMO katsayısı ve Bartlett Sphericity testi verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını göstermesi açısından önemlidir. KMO değeri 0,60'dan yüksek ve Bartlett's Testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk ve diğ., 2004; Büyüköztürk, 2011; Tuna ve diğ., 2012).

Literatürde ölçek geçerlilik ve güvenilirliği için birçok yöntem vurgulansa da (Aksayan ve Gözüm, 2002; Gözüm ve Aksayan, 2003) yaygın olarak kullanılan yöntemler araştırmada kullanılmak üzere aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 3. SHUKMGAÖ'nün Geçerlilik Yöntemleri ve Yapılan İstatistikler

Geçerlilik Yöntemi	Geçerlilik Yöntemi İçin Yapılan İstatistikler
İçerik/Kapsam geçerliliği	Uzman Görüşü Kendall Uyuşum Katsayısı (W _a)
Yapı/Kavram Geçerliliği	
Faktör Analizi	Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)
Ölçüt / Bağımlı Geçerlilik	
Eşzamanlı (Benzer ölçekler) Geçerliliği	Yılmazlık ölçeği birlikte uygulayarak Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analizi yapılmıştır.

Tablo 4. SHUKMGAÖ'nün Güvenirlik Yöntemleri ve Yapılan İstatistikler

Güvenirlik Yöntemi	Güvenirlik Yöntemi İçin Yapılan İstatistikler
İç Tutarlılık	
Madde İstatistikleri	Madde-toplam korelasyon katsayısı için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Düzeltilmiş Formülü (Point- bi-serial) hesaplama
Testi Yarılama	Cronbach Alpha Katsayısı Guttman Split-half Spearman–Brown güvenirlik katsayıları
Cronbach Alpha Katsayısı	Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi
Zamana Karşı Değişmezlik	
Test-Tekrar Test Yöntemi	Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama tekniklerine göre görgül araştırma tekniği kullanılmıştır. Görgül araştırmalar, araştırma sorularını cevaplamada ihtiyaç duyulan verilerin, anket, gözlem, görüşme gibi çeşitli araçlarla toplandığı çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğ., 2013). SHUKMGAÖ, online olarak web tabanında hazırlanmış ve katılımcılara uygulanmıştır. Anket formunda kullanılan soru tipleri, demografik, olgusal ve yargısal olmak üzere üç temel başlık altında incelenebilmesine rağmen (Baş, 2010) bu araştırmada cevaplayıcıların tutumları, algıları, inançları ve fikirleriyle ilgili bilgi toplamak amacıyla yargısal sorulara diğer bir ifade ile SHUKMGAÖ'ye başvurulmuştur.

Araştırmada Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler bilgisayar ortamında yapılmıştır. DFA, korelasyon analizi gibi analizlerden yararlanılmıştır. Belirtilen testler için IBM SPSS Statistics 20.0 ile IBM-SPSS Amos ve LISREL programları kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde verilerin normal dağılıp dağılmadığına dikkat edilmiştir. Gruplara düşen kişi sayısı 200 ve üzerinde ise Kolmogorov-Smirnov, 200'ün altında ise Shapiro-Wilk testi sonuçlarına bakılmalıdır. Örneklem sayısının artması ile birlikte normallik testi sonuçlarının anlamlı çıkacağından hareketle verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirleyebilmek için Skewness ve Kurtosis değerleri ile birlikte histogram tablolarının yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir (George, 2011; Hancock ve Mueller, 2006; Kline, 1998; Tabachnick ve Fidell, 2007; West ve diğ., 1995).

Tablo 5. SHUKMGAÖ'ye ait normal dağılım testi sonuçları (Kolmogorov-Smirnov)

n=604	Test Değeri	p
Toplam Puan	0,69	0,000*
Kolektif Kimlik	0,113	0,000*
Bilgi ve Beceri	0,74	0,000*
Benlik Kavramı	0,113	0,000*
Bilinçli Farkındalık	0,119	0,000*
Harekete Geçme	0,93	0,000*

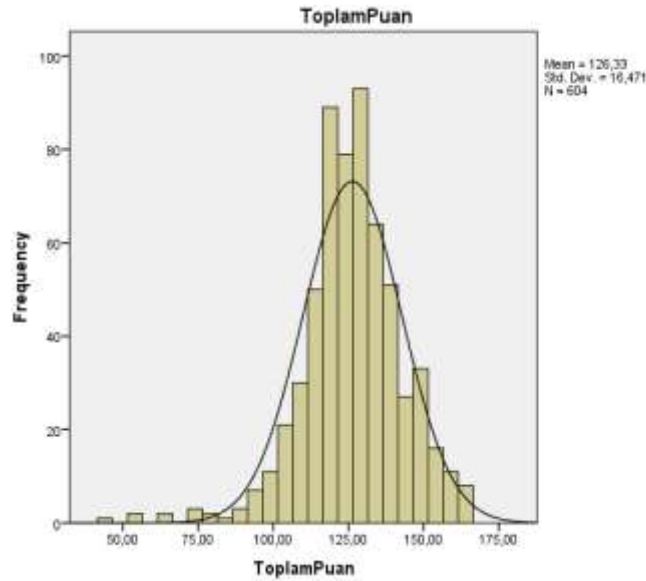
p<0,05

Tablo 5'te görüldüğü üzere ölçeğin toplam puan ve alt boyutları ile ilgili yapılan normal dağılım testi p<0,05 şeklinde anlamlı çıkmıştır. Bu noktada verilerin normal dağılmadığını söylemekten ziyade diğer hususları incelemek gerekmektedir.

Tablo 6. SHUKMGAÖ'ye ait Skewness ve Kurtosis değerleri

n=604	Skewness		Kurtosis	
Toplam Puan	-0,668	0,099	2,649	0,199
Kolektif Kimlik	-1,073	0,099	2,582	0,199
Bilgi ve Beceri	-0,334	0,099	0,857	0,199
Benlik Kavramı	-0,590	0,099	1,170	0,199
Bilinçli Farkındalık	-0,361	0,099	1,330	0,199
Harekete Geçme	-0,482	0,099	0,933	0,199

Tablo 6'da görüldüğü üzere Skewness değerlerinin -1 ile +1 arasında olduğu Kurtosis değerlerinin -1 ile +1 aralığının dışına çıktığı görülmektedir. Literatürde Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1,5 ile -1,5 (Tabachnick ve Fidell, 2007) veyahut +2,0 ile -2,0 arasında olması gerektiği (George, 2011) belirtilirken örneklem büyüklüğünün n>300 olan çalışmalar için Skewness değerinin 2'den küçük ya da Kurtosis değerinin 7'den küçük olduğu durumlarda verilerin normal dağıldığı belirtilmektedir (Hancock ve Mueller, 2006; West ve diğ., 1995). Bir başka görüşe göre verilerin normal kabul edilebilmesi için Skewness değeri 3'ten, Kurtosis değeri ise 10'dan küçük olmalıdır (Kline, 1998). Buna göre Skewness ve Kurtosis değerlerine incelendiğinde verilerin normal dağıldığı söylenebilir. Ayrıca aşağıda yer alan Şekil 1'deki histogram tabloları da verilerin normal dağıldığını desteklemektedir. İstatistiksel analizlerde veri setinin homojenliği önemli bir faktördür. Bu nedenle verilerin belirli bir noktaya yığılması istenmeyen bir durumdur. Skewness ve Kurtosis değerlerinin yukarıda belirtilen değerler arasında olması verilerin istatistiksel analize uygunluğunu ve nitelikli bir veri setine ulaşıldığını gösteren bir değerdir.

Şekil 1. SHUKMGAÖ'ye ait histogram grafiği**Araştırmanın Etiği**

Araştırma öncesi 28.04.2017 tarih ve 2017/17 sayılı Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Kararı alınmıştır. Ayrıca Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi'nden araştırma için gerekli tüm izinler alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde SHUKMGAÖ ile ilgili olarak yapılan geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgulara yer verilecektir. İlk etapta söz konusu ölçeğin geçerliliğine ilişkin yapılan çalışmalara değinilecek olup sonrasında ise ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yapılan çalışmalara yer verilecektir.

Geçerliliğe İlişkin Bulgular**İçerik/kavram geçerliliği**

Ölçeğin Türk toplumundaki sosyal hizmet uzmanlarına uygulanabilmesi için dil uyarlamasındaki kavramsallaştırma ve anlatım farkını en aza indirebilmek için çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda SHUKMGAÖ her iki dili bilen dokuz kişi tarafından çevrilmiştir. Bunlardan üçü yeminli tercüman olup, diğer altısı sosyal hizmet bölümünde lisansüstü eğitimlerini tamamlamış akademisyenlerdir. Çevirilerdeki ve orijinal İngilizce ifadeler tez izleme komitesi tarafından karşılaştırılarak onaylandıktan sonra Türkçe çevirisi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doktorasını tamamlamış bir akademisyen

tarafından tekrar gözden geçirilmiştir. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçek içerik geçerliliği için sosyal hizmet alanında en az yüksek lisansını tamamlamış 5 akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Akademisyenlerden her bir maddenin ölçeğin ölçmek istediği amaca uygun olup olmadığı ve Türkçe ifadeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Bu kapsamda ölçekteki her bir maddenin ölçme derecesini 100 puan üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. Alınan akademisyen görüşleri doğrultusunda yapılan ifade değişikliklerinin ardından Kendall Uyuşum Katsayısı Korelasyon Testi uygulanarak ölçeğin içerik geçerliliği çalışması yapılmıştır.

Sosyal hizmet alanında en az yüksek lisansını tamamlamış akademisyenlerden SHUKMGAÖ maddelerine verdikleri en düşük ve en yüksek puanlar ve maddelerin puan ortalamaları ile uzman görüşlerine dayalı toplam puan ortalamaları ile Kendall İy Uyuşum Katsayısı Analiz sonuçları tablo 7 ve 8'de yer almaktadır.

Tablo 7. Akademisyenlerin görüşüne dayalı geçerlilik puan ortalamaları.

Maddeler	\bar{x}	S.S	En Küçük	En Büyük
Meslektaşlarımla zaman geçirmekten hoşlanırım.	88,00	13,04	70,00	100,00
Problemleri çözmek için başkalarıyla beraber çalışmak faydalıdır.	96,00	5,48	90,00	100,00
Kurumumdaki tüm çalışanlar ortak bir amaca sahiptir.	82,00	21,68	50,00	100,00
Kendimi mesleğimle tamamıyla özdeşleştiririm.	98,00	4,48	90,00	100,00
Kendimi katılımcı biri olarak görürüm.	92,00	13,04	70,00	100,00
Ekip yaklaşımını kullanmaktan hoşlanırım.	96,00	5,48	90,00	100,00
Alanımdaki diğer meslek elemanları ile sık sık iletişim kurarım.	98,00	4,48	90,00	100,00
İş yerinde ortaya çıkan durumlara ne tepki vereceğimi genellikle bilirim.	98,00	4,48	90,00	100,00
Eğitimim beni mesleğim için hazırladı.	98,00	4,48	90,00	100,00
Pek çok mesleki sorunu çözmek için yeterli bilgi kaynağına sahibim.	98,00	4,48	90,00	100,00
Uygulama alanım ile ilgili tüm sorunların farkındayım.	98,00	4,48	90,00	100,00
Artık işte nadiren bilinmedik sorunlarla karşılaşıyorum.	96,00	5,48	90,00	100,00
Sıklıkla mesleki/akademik dergileri okurum.	94,00	8,94	80,00	100,00
Becerilerimi geliştirmek için sık sık konferanslara ve eğitimlere katılırım.	97,00	4,47	90,00	100,00
Eğer bir sorunun cevabını bilmiyorsa, cevabını nereden bulacağımı her zaman bilirim.	98,00	4,48	90,00	100,00
Sık sık çok bilgili bir çalışan olduğum söylenir.	83,00	24,90	45,00	100,00
Birlikte çalıştığım insanlar için önemli biri olduğumu hissediyorum.	96,00	8,94	80,00	100,00
Birlikte çalıştığım insanlar kadar ehil (yetkin) olduğumu hissediyorum.	94,00	8,94	80,00	100,00
İnsanlar benimle aynı fikirde olmadıklarında bile kendimden oldukça emin olurum.	94,00	8,94	80,00	100,00
Mesleki kapasitem çerçevesinde önemli bir rol üstlendiğimi düşünüyorum.	96,00	5,48	90,00	100,00
Başkaları üzerinde genellikle iyi bir izlenim bırakırım.	84,00	20,74	50,00	100,00
Üstlerimin yanında kendinden emin hissederim.	96,00	5,48	90,00	100,00
Başkalarının şüphe duyduğunu düşünsem bile, kendi değerimden şüphe duymam.	94,00	8,94	80,00	100,00
Genelde tüm ilgili konuları enine boyuna düşünebilirim.	92,00	13,04	70,00	100,00
Farklı durumlarda kimin güçlü olduğunu daima bilirim.	90,00	14,14	70,00	100,00

Dünyadaki yerim benim için her zaman çok nettir.	80,00	29,15	30,00	100,00
Tam olarak nerede duracağımı genellikle bilirim.	82,00	19,24	50,00	100,00
Sezgilerim ve önsezilerim çoğu zaman haklı olduğumu gösterir.	86,00	11,40	70,00	100,00
Beni ilgilendiren veya ilgimi çeken alanlarda fazladan iş alma konusunda gönüllüyümdür.	88,00	13,04	70,00	100,00
İlgilendiğim sorun alanına hitap eden aktiviteler olduğunu öğrendiğimde, bu aktivitelere katılmanın yolunu bulmaya çabalarım.	88,00	13,04	70,00	100,00
Sorunların çözümü için ilk adımı atan kişi sıklıkla benimdir.	93,00	8,37	80,00	100,00
Yeni programlar veya müdahaleler önermek için çalışma arkadaşlarımı veya diğerlerini organize etmekteyim.	94,00	8,94	80,00	100,00
Bir işyerinde sevdiğim şeylerden biri, farklı ilgi alanlarına çok yönlü katılımın olmasıdır.	85,00	22,91	45,00	100,00
Bir şeylerin yoluna gireceğine inanmaktansa harekete geçmeyi tercih ederim.	94,00	8,94	80,00	100,00

n=5 akademisyen

Ölçeğin uzman görüşüne dayalı en yüksek puan ortalamasına sahip maddeleri "Madde 4" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$), "Madde 7" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$), "Madde 8" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$), "Madde 9" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$), "Madde 10" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$), "Madde 11" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$) ve "Madde 15" ($\bar{X}=98.00\pm 4.48$) ve en düşük puan ortalamasına sahip maddesi "Madde 26" ($\bar{X}=80,00\pm 29,15$) olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Kendall Uyuşum Katsayısı analiz sonuçları

Akademisyen Görüşü (n)	W	χ^2	SS	p
5	0,223	36,857	33	0,295

Akademisyen görüşlerinin sonuçları doğrultusunda Kendall Uyuşum Katsayısı korelasyon testi uygulanmış ve uzmanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Kendall's $W=0,223$, $p>0,05$, ki-kare: 36,857). Yapılan istatistiksel analizin anlamsız olması ($p>0,05$) akademisyenlerin görüşleri arasında herhangi bir farkın olmadığını, akademisyenlerin ölçek maddeleri üzerinde hemfikir olduğunu ifade etmektedir.

Son olarak alınan öneriler ve yapılan düzeltmelerden sonra araştırma kapsamına alınmayan 8 sosyal hizmet uzmanından anlamakta zorlandıkları maddeler, okunabilirlik ve madde formatı açısından ölçeği değerlendirmeleri istenmiş ve önerilen değişiklikler sonunda ölçek son durumuna ulaşmıştır.

Yapı/kavram geçerliliği

Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek üzere Kaiser Meyer Olkin (KMO) Testi, Barlett's Testi yapılmış ve DFA uygulanmıştır. DFA, birinci ve ikinci düzey olmak üzere iki boyutta yapılmıştır. Eğer ölçeğin alt boyutlarının puanlanması söz konusu ise birinci

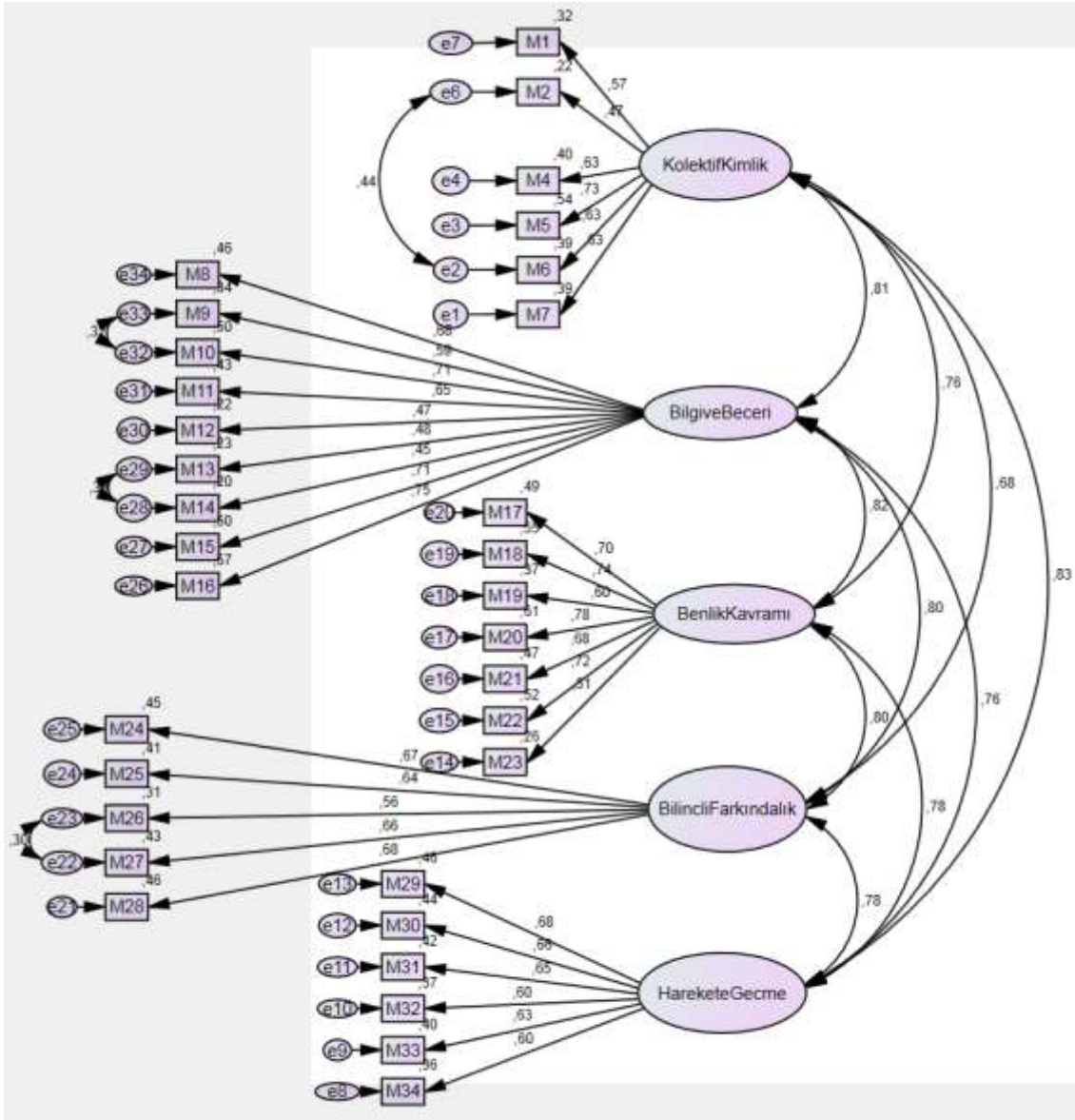
düzey, ölçeğin tamamına ilişkin bir toplam puan söz konusu ise ikinci düzey DFA yapılması gerekmektedir.

Tablo 9. Örneklem yeterliliği ve örnek sına ma büyüklüğü için yapılan analizlere ilişkin bilgiler

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği		0,927
Barlett Testi	Ki-kare	5416,400
	Sd	528
	Sig.	0,000

Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek üzere Kaiser Meyer Olkin (KMO) Testi, Barlett's Testi yapılmış ve analiz sonucunda KMO değerinin 0,927; Barlett değerinin 5416,400 ve $p=0,000$ olduğu tespit edilmiştir. KMO değerinin $>0,80$ ve Barlett's Testinin $p<0,05$ olması istendiğinden bu testler birlikte değerlendirildiğinde verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Böylece DFA'ya geçilmiştir.

Şekil 2. SHUKMGAÖ'nün beş alt boyutlu modeline ilişkin yapılan birinci düzey DFA sonuçlarına ait bilgiler.

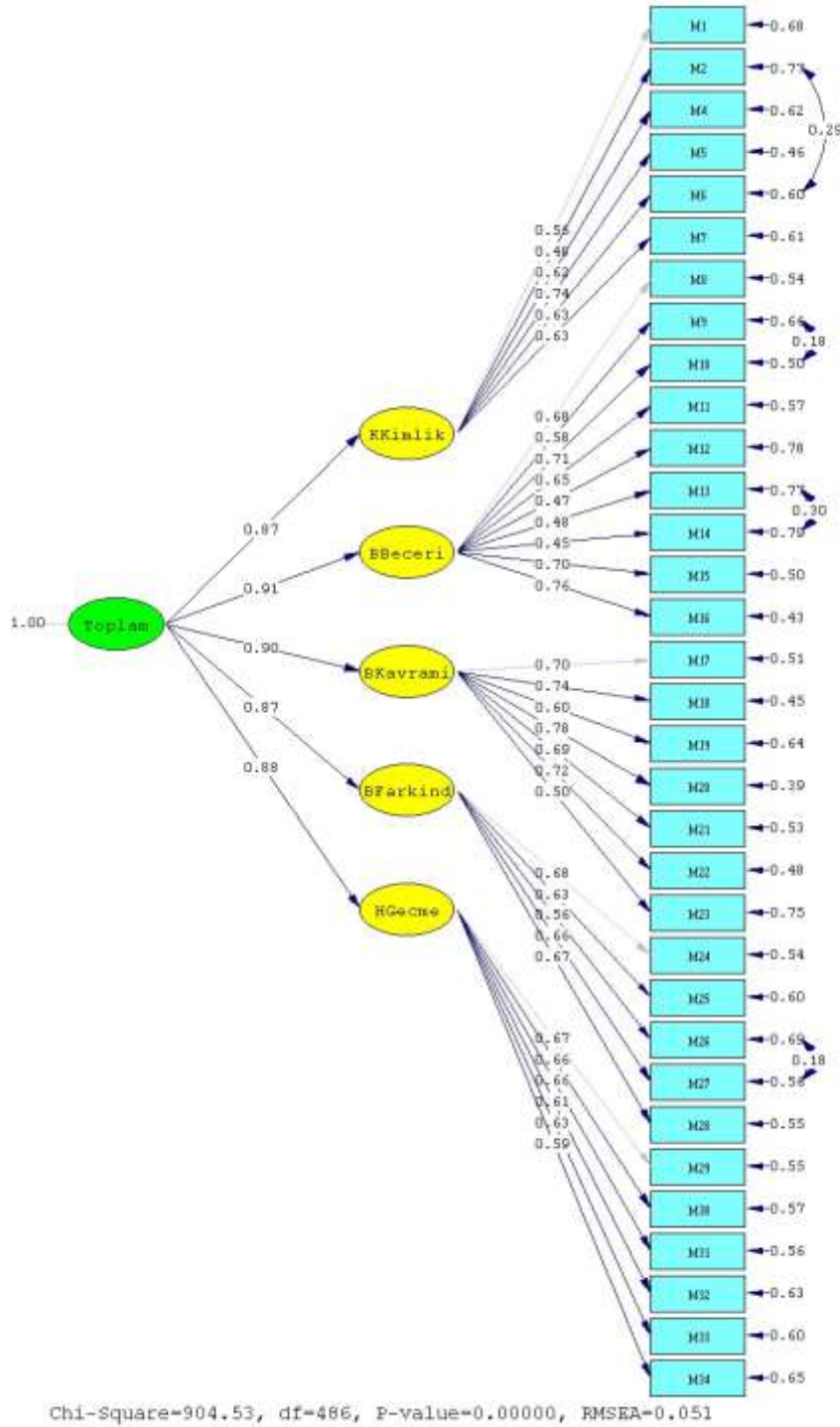

Tablo 10. SHUKMGAÖ'nün beş alt boyutlu modeline ilişkin yapılan birinci düzey DFA sonuçlarına ait bilgiler.

Uyum Ölçütleri	Değer	Referans Değerler	
		Kabul Edilebilir Değerler	İyi Uyum Değerleri
X ² (Ki-Kare)	912,08	-	-
Sd (Serbestlik Derecesi)	481	-	-
X ² /Sd	1,90	<5	<2
CFI	0,91	>0,90	>0,95
RMSEA	0,05	<0,10	<0,08
RMR	0,03	<1,0	<0,5
SRMR	0,05	0,05-0,10	0,00-0,05
IFI	0,91	>0,90	>0,95
PNFI	0,76		>0,50
PGFI	0,74		>0,50

İyi uyum ya da kabul edilebilir değerler söz konusu olsa da her maddeye ilişkin olarak verilen SMC değerinin en az 0,20 olması istenmektedir. Maddelerin SMC değerlerinin 0,20'nin altında olması durumunda ilgili maddenin o alt boyut ile ilişkisinde sorun olduğu ve bu nedenle ilgili maddenin atılması önerilmektedir. Bu nedenle M3 olarak kodlanan ölçeğin üçüncü maddesinin SMC<0,20 olduğundan (SMC=0,12) ilgili madde atılmıştır. Birinci düzey DFA incelendiğinde X²/Sd, RMSEA, RMR, SRMR, PNFI ve PGFI uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu, CFI ve IFI uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Aynı alt boyutta olmak şartı ile yüksek ilişki içerisinde olan maddeler arasında kovaryans oluşturulmuştur (2-6; 9-10; 13-14 ve 26-27). Ayrıca ölçeğin her bir maddesi SMC>0,20 şartını sağladığından başka bir madde çıkartılmadan model reddedilmemiştir. Böylece birinci düzey DFA tamamlanmıştır. Bu sonuçlar Frans (1993) tarafından ortaya konulan yapının alt boyutlarının her birinin kendi içinde puanlanabileceğini belirtmektedir.

Şekil 3. SHUKMGAÖ'nün beş alt boyutlu modeline ilişkin yapılan ikinci düzey DFA sonuçlarına ait bilgiler.

Ölçeğin beş alt boyutlu modeline ilişkin yapılan ikinci düzey DFA sonuçları incelendiğinde X^2/Sd (904,53/486=1,86), CFI (0,98), RMSEA (0,05), RMR (0,03), SRMR (0,05), IFI (0,98), PNFI (0,88) ve PGFI (0,74) uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Böylece İkinci Düzey DFA tamamlanmış olup bu sonuçlar Frans (1993) tarafından ortaya konulan yapının toplam puanının hesaplanabileceğini belirtmektedir.

Ölçüt/bağımlı/eşzamanlı/benzer ölçekler geçerliliği

Tablo 11. SHUKMGAÖ ile Yılmazlık Ölçeği'nin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu'na ilişkin bilgiler (n=104).

Ölçme Araçları	SHUKMGAÖ	Yılmazlık Ölçeği
Ort ± SS	123,10 ± 11,06	194,90 ± 26,96
r		0,601
p		0,000*

p<0,01

SHUKMGAÖ ile Yılmazlık Ölçeği arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin istatistiksel olarak da anlamlı olduğu bulunmuştur (r=0,601; p=0,000).

Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

İç tutarlılık

Ölçekte yer alan maddelerin Madde ve Toplam Puan Korelasyon Katsayıları değerlendirilmiş olup Korelasyon Güvenirlik Katsayılarının r=0,35 ile 0,72 arasında olduğu saptanmıştır (Korelasyon güvenirlik katsayıları 0,30'un üzerinde ve 0,80'in altındadır). Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu analizi sonucunda madde puanları ile toplam ölçek puanı arasında pozitif yönde ilişki saptanmış olup bu ilişki istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (p=0,000). Madde-alt boyut toplam puan korelasyon katsayılarının kolektif kimlik boyutunda r=0,623 ile 0,754; Bilgi ve Beceri boyutunda r=0,571 ile 0,754, Benlik Kavramı boyutunda r=0,568 ile 0,782; Eleştirel Farkındalık boyutunda r=0,701 ile 0,763; Harekete Geçme boyutunda r= 0,643 ile 0,729 arasında olduğu saptanmıştır. Pozitif yönde olan ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0,000). Alt boyut toplam puan-ölçek toplam puan korelasyon katsayıları incelendiğinde Kolektif Kimlik alt boyutu için r=0,713; Bilgi ve Beceri için r=0,874; Benlik Kavramı için r= 0,848; Eleştirel Farkındalık için r= 0,752; Harekete Geçme için r=0,809 olduğu saptanmıştır. Pozitif yönde olan ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0,000). Madde ve toplam puan arasında hesaplanan korelasyon katsayısının sifıra yakın ve eksi olmaması gerekmektedir. Aksi takdirde maddenin diğer maddelerle ölçülmek istenen tutumu ölçmede yetersiz kaldığı yorumu

yapılabilir. Diğer bir ifade ile herhangi bir madde ile toplam ölçek puanı arasındaki düşük bir ilişkinin varlığı ölçeğin amacına düşük katkıda bulunduğu ifade edilebilir.

SHUKMGAÖ'nün Guttman Split-Half katsayısı 0,859; Spearman-Brown katsayısı ise 0,860 olarak saptanmıştır. Birinci ve ikinci yarının Cronbach Alpha değerleri sırasıyla 0,878 ve 0,888 olup iki yarı arasındaki korelasyon ise 0,754'dür. SHUKMGAÖ'nün Cronbach Alpha Katsayısı $\alpha=0,931$ olup Kolektif Kimlik, Bilgi ve Beceri, Benlik Kavramı, Eleştirel Farkındalık ve Harekete Geçme alt boyutlarının sırasıyla $\alpha=0,783$; $\alpha=0,828$; $\alpha=0,837$; $\alpha=0,777$ ve $\alpha=0,791$ olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar test maddelerinin birbirleri ile tutarlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca $\alpha>0,7$ 'den büyük olması ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğuna işaret etmektedir.

SHUKMGAÖ'nün madde analizi sonucunda; tüm maddelerin madde ölçek toplam korelasyon değerleri 0,20'nin üstünde bulunmuştur. Bu değerlerin 0,318 ile 0,698 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca herhangi bir maddenin atılması durumunda ölçek Alpha değerinin değişmediği görülmektedir. Bu sonuçlar maddelerin iyi düzeyde ayırıcılık gösterdiğini bir başka ifade ile maddelerin ölçeğin bütünü ile ölçülmek istenen özelliği iyi ölçebilen maddeler olduklarını ifade etmektedir.

Zamana karşı değişmezlik: Test-Tekrar Test Yöntemi

Tablo 12. SHUKMGAÖ'nün ön test- son test sonuçlarına ilişkin bilgiler (n=61).

Ölçme Araçları	Ön Test	Son Test
Ort ± SS	124,36 ± 10,37	125,62 ± 11,17
r		0,790
p		0,000*

p<0,01

SHUKMGAÖ'nün zamana karşı değişmezliğini belirlemek amacıyla yapılan ön test-son test ölçümleri arasında pozitif yönlü doğrusal ve istatistiksel olarak da anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,790$; $p=0,000$). Elde edilen korelasyon katsayısı, testten elde edilen ölçümlerin kararlılığına ve iki uygulama arasındaki zaman içinde ölçülen nitelikte fazla bir değişme olmadığına işaret etmektedir.

TARTIŞMA

Geçerliliğe İlişkin Tartışma

Ölçeğin (The Social Work Empowerment Scale)sosyal hizmet uzmanlarına uygulanabilmesi için her iki dili bilen toplam dokuz kişi tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Literatürde ölçek çevirisi ile ilgili en az iki bağımsız çevirmen olması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Aksayan ve Gözüm, 2002; Deniz, 2007;

Erkuş, 2010). Ölçekte yer alan maddelerin Türkçe çevirileri ile ilgili ifadeler Tez İzleme Komitesi tarafından incelendikten (Brislin, 1973; Campbell ve Russo, 2001) sonra Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doktorasını tamamlamış akademisyen tarafından değerlendirilerek ölçeğin Türkçe çevirisine son şekli verilmiştir.

Ölçeğin dil uyarlaması yapıldıktan sonra kapsam geçerliliğini belirlemek üzere akademisyenlerin görüşüne sunulacak Kendall Uyuşum Katsayısı Korelasyon Testi uygulanmıştır. Bu test ölçek maddelerinin uygulanabilirliği açısından istatistiksel olarak uyumlu olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunun $p > 0,05$ olması istenmektedir (Güven ve İşler, 2015; Koçak ve diğ., 2014; Li ve Schucany, 1975; Rhodes ve diğ., 2000; Wyler ve diğ., 1968). Akademisyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Kendall's $W = 0,22$, $p > 0,05$, ki-kare: 36,86). Bu sonuç akademisyenlerden gelen görüşlerin ölçek maddelerinin uygulanabilirliği açısından istatistiksel olarak uyumlu olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile bu bulgu bağımsız gözlemciler arasındaki uyumu göstermektedir.

Alınan öneriler ve yapılan düzeltmelerden sonra sekiz sosyal hizmet uzmanına anlamakta zorlandıkları maddeler, okunabilirlik ve madde formatı açısından anketi değerlendirmeleri istenmiş ve önerilen değişiklikler sonunda ölçek son durumuna ulaşmıştır (Aksayan ve Gözüm, 2002; Brislin, 1973). Böylece ölçeğin dil ve içerik geçerliliği ölçütlerini sağladığı sonucuna varılmıştır.

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeği'nin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesinde KMO ve Barlett's Testleri kullanılmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin 0,93 ve $p = 0,000$ değerleri edilmiştir. 0,90 ve üzerindeki KMO test sonuçlarının mükemmel olduğu belirtilmekte ve Barlett's Testi'nin uygulanması sonucunda elde edilen Ki-kare test istatistiğinin $p < 0,05$ anlamlı çıkması durumunda araştırmada kullanılan verilerin normal dağılım özelliğine sahip olduğu söylenebilmektedir (Alpar, 2011; Burns ve Grove, 2001; Büyüköztürk, 2011; Çokluk ve diğ., 2012; Fidel, 2000; Kalaycı, 2010; Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008; Koçak ve diğ., 2014; Özdamar, 1997; Şahin ve Gülleroğlu, 2013; Şencan, 2005a; Yaşar, 2014). Buna göre ölçekten elden verilerin faktör analizi için mükemmel düzeyde uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Frans (1993) tarafından ortaya konan yapının uygunluğunun test edilmesi amacıyla DFA yapılmıştır. Diğer bir ifade DFA, bireylerden toplanan verilerin teorik yapı ile uyum gösterip göstermediği konusunda ya da başka kültürlerde geliştirilen ölçüm araçlarının

uyarlanmasında kullanılan bir analiz çeşididir (Çapık, 2014; Seçer, 2015, 2017). Crowley ve Fan (1997) DFA'da hangi uyum indekslerinin kullanılacağı ile ilgili altın bir kuraldan bahsedilemeyeceği ve uyum indeksleri üzerine herkes tarafından kabul görmüş bir standardın olmadığı dile getirilmektedir (Munro, 2005; Şimşek, 2007). Bu nedenle kurulan modellerde örneklem büyüklüğü ve parametre tahminlerinden etkilenmeyen uyum indeksleri olarak X^2/Sd , CFI, IFI, RMSEA, RMR, SRMR, PNFI ve PGFI değerlerine bakılmıştır (Boomsma, 2000; Hayduk ve diğ., 2007; Hooper ve diğ., 2008; Hu ve Bentler, 1999; McDonald ve Ho, 2002). Bu indekslerin iyi uyum değerleri ve normal değerlerine karar verebilmek için çeşitli kaynaklardan faydalanılmıştır (Ayyıldız ve Cengiz, 2006; Çokluk ve diğ., 2012; Hoe, 2008; Hooper ve diğ., 2008; İlhan ve Çetin, 2014; Munro, 2005; Schreiber ve diğ., 2006; Şimşek, 2007; Yılmaz, 2009).

Çalışma kapsamında birinci düzey ve ikinci düzey çok faktörlü model olmak üzere toplamda iki model kurulmuştur. M3 olarak kodlanan "Kurumumdaki tüm çalışanlar ortak amaca sahiptir" maddesi ölçeğin üçüncü maddesi olup $SMC > 0,20$ koşulunu sağlamadığından (Hooper ve diğ., 2008; Tam ve diğ., 2013) ($SMC = 0,12$) DFA'dan çıkarılmıştır. Birinci düzey çok faktörlü model kapsamında ölçeğin 33 maddelik versiyonu ile yapılan DFA sonuçları incelendiğinde uyum indekslerinden X^2/Sd , RMSEA, RMR, SRMR, PNFI ve PGFI değerlerinin iyi düzeyde olduğu, CFI ve IFI değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Aynı alt boyutta olmak şartı ile yüksek ilişki içerisinde olan maddeler arasında kovaryans oluşturulmuştur (2-6; 9-10; 13-14 ve 26-27 maddeleri arasında). Ayrıca ölçeğin her bir maddesi $SMC > 0,20$ (Hooper ve diğ., 2008; Tam ve diğ., 2013) şartını sağladığından başka bir madde çıkartılmadan model reddedilmemiştir.

Ölçeğin toplam puanı söz konusu ise ikinci düzey DFA'nın yapılması gerektiği belirtilmektedir (Seçer, 2015). İkinci düzey çok faktörlü modelde ise "*gözlenen değişkenler birden fazla birbiri ile bağlantısız faktör altında toplandıktan sonra bu faktörler daha geniş ve kapsayıcı bir faktör altında birleşmesi*" (Karagöz, 2016) söz konusudur. Bu kapsamda 33 madde ve beş alt boyuttan oluşan ölçeğin ikinci düzey çok faktörlü model uyumunun ve model uyum indekslerinin (X^2/Sd , CFI, RMSEA, RMR, SRMR, IFI, PNFI ve PGFI) iyi düzeyde olduğu bulunmuştur.

Böylece Frans (1993) tarafından ortaya konan ölçeğin ve alt boyutlarının iyi uyum değerlerini yakaladığı tespit edilmiştir. Geçerli olmayan şeyin güvenilir olmayacağından hareketle (Alpar, 2011; Çokluk ve diğ., 2012) $SMC > 0,20$ şartını sağlamayan (Hooper

ve diğ., 2008; Tam ve diğ., 2013) madde atılmış olup bundan sonraki analizler 33 madde ile devam edilmiştir.

Ölçüt geçerliliği olarak tercih edilen Yılmazlık Ölçeği ile SHUKMGAÖ arasında pozitif yönlü, doğrusal ve istatistiksel olarak da anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=0,601$; $p=0,000$). Karasar (2008, 2015, 2016) korelasyon katsayısının 0,20-0,35 arasında zayıf; 0,36-0,65 arasında orta; 0,66-0,85 arasında oldukça yüksek; 0,86'dan büyük ise yüksek düzeyde ilişki var anlamına geldiğini belirtmektedir. Başka bir kaynakta ise 0,50'nin altında ise zayıf; 0,50-0,70 arasında ise orta düzey ilişki olduğu ve son olarak 0,70'in üzerinde ilişki varsa kuvvetli bir ilişki olduğu anlamına geldiği belirtilmektedir (Durmuş ve diğ., 2011). Bu bilgilere dayanarak ölçüt geçerliliği olarak tercih edilen Yılmazlık Ölçeği ile SHUKMGAÖ arasında pozitif yönlü orta düzey ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Böylece Frans (1993) tarafından ortaya konan SHUKMGAÖ ve alt boyutlarının içerik, yapı ve ölçüt geçerliliğine göre analizleri yapılmış olup tüm analizlerin geçerlilik kriterlerini karşıladığı bulunmuştur. Ölçeğin geçerli olduğu bulunduktan sonra bir sonraki aşamada ölçeğin güvenilirliğine ilişkin tartışmaya yer verilmiştir.

Güvenirliliğe İlişkin Tartışma

Ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayıları değerlendirilmiş olup katsayıların $r=0,35$ ile $0,72$ arasında olduğu saptanmıştır ($p=0,000$). Benzer olarak madde-alt boyut puanlarının korelasyon katsayıları değerlendirilmiş olup katsayıların $r=0,57$ ile $0,78$ arasında olduğu saptanmıştır ($p=0,000$). Son olarak alt boyut-toplam puan korelasyon katsayıları değerlendirilmiş olup katsayıların $r=0,71$ ile $0,87$ arasında olduğu saptanmıştır ($p=0,000$). Madde toplam korelasyon puanı yükseldikçe maddenin etkililiği artmaktadır. Madde toplam korelasyonlarının negatif olmaması, en az 0,20 olması, maddeler arasında korelasyon değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerekmektedir. Aksi takdirde maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmesi gerekmektedir (Karasar, 2008, 2015, 2016; Öner, 1997; Tavşancıl, 2005). Geçerlilik analizleri yapılmış 33 madde ile yapılan madde ve toplam korelasyon katsayıları 0,20'den büyük, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğundan 33 madde ile analize devam edilmiştir.

Bir sonraki aşamada SHUKMGAÖ'nün ve alt boyutlarının yarı-test güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İki yarı arasındaki korelasyon katsayılarının $r=0,63$ ile $0,75$ arasında olduğu saptanmıştır ($p=0,000$). Korelasyonun 0,60 ve üstü olması yüksek bir derece olarak

kabul edilmektedir (Karasar, 2008, 2015, 2016; Öner, 1997; Tavşancıl, 2005). Buna göre iki yarı arasındaki korelasyonun pozitif ve yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısının 0,93; Kolektif Kimlik, Bilgi ve Beceri, Benlik Kavramı, Bilinçli Farkındalık ve Harekete Geçme alt boyutlarının sırasıyla 0,78; 0,83; 0,84; 0,78; 0,79 olduğu saptanmıştır. Cronbach's Alpha değerlerinin 0,7'nin üzerinde olduğundan verilerin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Bayram, 2009; Büyüköztürk, 2017).

Bir maddenin ölçekten çıkarılması durumunda ölçeğin Alpha değeri yükseliyorsa o maddenin, ölçeğin güvenilirliğini azalttığı ve bu nedenle de çıkarılması gerektiği belirtilmektedir (Bayram, 2009; Büyüköztürk, 2017). Buna göre madde çıkarıldığında ölçek alphasının 0,92-0,93; Kolektif Kimlik alt boyutunda 0,73-0,77; Bilgi ve Beceri alt boyutunda 0,80-0,82; Benlik Kavram alt boyutunda 0,80-0,85; Eleştirel Farkındalık alt boyutunda 0,72-0,75 ve Harekete Geçme alt boyutunda 0,75-0,77 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha katsayıları düşünüldüğünde herhangi bir maddenin çıkarılması durumunda ölçek alphasının veyahut alt boyutların alphasını düşürmediği tespit edilmiştir. Böylece 33 madde ile diğer analize geçilmiştir.

SHUKMGAÖ'ye ilişkin olarak yapılan son güvenilirlik analizi ise "test tekrar test yöntemi"dir. Katılımcılara ölçek üç hafta arayla uygulanmıştır. Literatürde en az iki hafta ara olması gerektiği ifade edilmektedir (Yurdugül, 2005; Baş, 2010). Ölçeğin zamana karşı değişmezliğini belirlemek amacıyla yapılan ön test-son test ölçümleri arasında pozitif yönlü, doğrusal ve istatistiksel olarak da anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,79$; $p=0,000$). Yapılan iki ölçüm puanları arasında pozitif yönde, çok güçlü ve istatistiksel olarak çok ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Öner, 1997; Tavşancıl, 2005; Karasar, 2008, 2015, 2016). Diğer bir ifade ile ölçeğin oldukça güvenilir olduğu, zamansal olarak değişim göstermediği saptanmıştır.

SHUKMGAÖ'nün toplam puan ortalaması $130,21 \pm 15,00$ olup ortanca değeri 130'dur. Yapılan çalışmada puanlama minimum 67 maksimum 165, değer aralığı ise 97'dir. SHUKMGAÖ'nün maddeleri normal dağılıma uymaktadır. Ölçeğin puanlamasının kesme değeri yoktur, sosyal hizmet uzmanlarının ölçekten aldıkları puan arttıkça kişisel ve mesleki olarak güçlü oldukları değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak çalışma kapsamında Frans (1993) tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılmış SHUKMGAÖ'nün uyarlaması yapılmış olup ölçeğin hem dil hem yapı hem de

benzer ölçekler bakımından geçerli ve oldukça güvenilir olduğu, zamansal olarak değişim göstermediği saptanmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algısının göreceli durumunu değerlendirmeye dönük bir yöntem geliştirmenin önemi üzerinde durulmaktadır (Pinderhughes, 1983; Frans, 1993). Sosyal hizmet alanında açık ve ölçülebilir standartların geliştirilebilmesi yönünde artan bir farkındalık olduğu (Lafrance ve Gray, 2004) düşünöldüğünde uyarlanan ölçeğin sosyal hizmet uzmanlarının güçlerine ve güçlendirilmesine ilişkin durumunu tahmin etme konusunda yararlı olacağı ve ilgili meslek elemanlarının güçlendirme becerilerinin geliştirilmesi için planlanacak programlara temel oluşturacağı öngörülmektedir. Ayrıca Frans (1993) sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güçlerini ölçen bir aracın bir dizi eğitimsel ve mesleki düzenlemeler içinde önemli bir işleve sahip olabileceğini belirtmektedir.

Türkiye'deki sosyal hizmet uzmanlarının iş yükünün fazla olması, düşük maaş, yapısal baskı gibi birçok faktör uzmanların kişisel ve mesleki güç algısını etkilemektedir. Ayrıca uzmanların kişisel ve mesleki güç algıları müracaatçılara sunulan hizmeti de doğrudan etkileme potansiyeli taşımaktadır. Kişisel ve mesleki bakımdan kendini güçlü hissetmeyen bir uzmanın dezavantajlı konumdaki insanların güçlenmesine katkı sağlamanın zorluğu ortadadır. Uzmanların kişisel ve mesleki güç algılarının belirlenmesinin sosyal hizmet eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesine de olanak tanıyacağı düşünölmektedir. Böylece sosyal hizmet eğitimi uzmanların kişisel ve mesleki güç algılarını olumlu yönde etkileyecek şekilde yeniden yapılandırılabilir.

Çalışma kapsamında uyarlanan ölçeğin sivil toplum, sağlık ve adli kuruluşlar gibi farklı örgütsel ortamlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları örneklemlerinde ve sosyal hizmet uzmanlarına yönelik eğitimsel çalışmalarda kullanılması önerilmektedir.

Geçerlik güvenirliği yapılan söz konusu ölçme aracı sayesinde farklı sosyal hizmet alanlarında ve farklı müracaatçı profilinde sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarının düzeyleri belirlenebilir ayrıca bağımsız değişkenlerle bütünleştirilerek ne gibi değişkenlerin sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarını etkilediği belirlenebilir.

Ayrıca söz konusu ölçme aracı çeşitli müdahaleler (grup çalışması, eğitim vb) ile bütünleştirilerek öntest-sontest çalışmaları ile kullanılabilir ve kanıta dayalı uygulamaya yönelik veriler sunabilir. Ek olarak söz konusu ölçek sosyal hizmet uzmanlarının mesleki

süreçlerini etkileyen değişkenlerde (iş stresi, iş doyumu, tükenmişlik, merhamet yorgunluğu, iş tatmini vb) ve müracaatçılardan alınacak hizmet geribildirimine yönelik araştırmalarda bir bağımsız değişken olarak da kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Abdullah, S. (2015). An islamic perspective for strengths-based social work with muslim clients. *Journal of Social Work Practice*, 29(2), 163-172.
- Akgül, A. (2005). *Tıbbi araştırmalarda istatistiksel analiz teknikleri*. Ankara: Emek Ofset Ltd. Şti.
- Akın, E. (2018). *Adsız alkoliklerin ayıklık sürecine ilişkin anlatılarının güçlendirme temelinde değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Aksayan, S., Gözüm, S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber I: Ölçek uyarlama aşamaları ve dil uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(1), 9-14.
- Alpar, R. (2011). *Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Alpar, R. (2016). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Atatanır, H. (2016). *Türkiye'de yoksulluk, sosyal yardım ve sivil toplum: Hak temelli yaklaşım açısından bir değerlendirme*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Ayyıldız, H., Cengiz, E. (2006). Pazarlama modellerinin testinde kullanılabilir yapısal eşitlik modeli (YEM) üzerine kavramsal bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 63-84.
- Baltacı, G. (2016). *Kadın dostu kentler projesinin freirean yaklaşım ve makro feminist sosyal hizmet uygulamaları üzerinden incelenmesi*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Barry, K. L., Zeber, J. E., Blow, F. C., Valenstein, M. (2003). Effect of strengths model versus assertive community treatment model on participant outcomes and utilization: two-year follow-up. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 26(3), 268-277.
- Bartlett, M. S. (1950). Tests of significance in factor analysis. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 3(2), 77-85.
- Baş, T. (2010). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayram, N. (2009). *Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

- Benard, B. (2006). Using strengths-based practice to tap the resilience of families. In D. Saleebey (Ed.), *The strengths perspective in social work practice* (pp. 197-220). Boston, MA Allyn and Bacon.
- Björkman, T., Hansson, L., Sandlund, M. (2002). Outcome of case management based on the strengths model compared to standard care. A randomised controlled trial. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 37(4), 147-152.
- Black, C. J. (2003). Translating principles into practice: Implementing the feminist and strengths perspectives in work with battered women. *Affilia*, 18(3), 332-349.
- Boomsma, A. (2000). Reporting analyses of covariance structures. *Structural equation modeling*, 7(3), 461-483.
- Bowen, D. E., Lawler, E. E. (1992). The empowerment of service workers: What, why, how, and when. *Sloan management review*, 33(3), 31-39.
- Brislin, R. (1973). Questionnaire wording and translation. In *Cross-cultural research methods* (pp. 32-58). Chicago: John Willey-Sons, Inc.
- Burns, N., Grove, S. K. (2001). *The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique, & Utilization*. Philadelphia, PA: W.B. Saunders Company.
- Buz, S. (2012). *Türkiye'deki sığınmacıların üçüncü bir ülkeye gidiş için bekleme sürecinde karşılaştıkları sorunlar*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Kahveci, Ö., Demirel, F. (2004). Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 207-239.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, D. T., Russo, M. J. (2001). The translation of personality and attitude tests. In *Social measurement* (pp. 312-321). California: Sage Publications.
- Cankurtaran-Öntaş, Ö. (2004). *Çocuk hakları ve sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımı açısından suça yönelen çocuk-polis ilişkisi*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.

- Cerny, B. A., Kaiser, H. F. (1977). A study of a measure of sampling adequacy for factor-analytic correlation matrices. *Multivariate Behavioral Research*, 12(1), 43-47.
- Chapin, R. K. (1995). Social policy development: The strengths perspective. *Social Work*, 40(4), 506-514.
- Chapin, R., Cox, E. O. (2002). Changing the paradigm: Strengths-based and empowerment-oriented social work with frail elders. *Journal of Gerontological Social Work*, 36(3-4), 165-179.
- Chazin, R., Kaplan, S., Terio, S. (2000). The strengths perspective in brief treatment with culturally diverse clients. *Crisis Intervention*, 6(1), 41-50.
- Clark, M. D. (1998). Strength-Based Practice-The ABC's of working with adolescents who don't want to work with you. *Fed. Probation*, 62, 46.
- Clark, M. D. (2000). Influencing Postive Behavior Change: Increasing the Therapeutic Approach of Juvenile Courts. *Fed. Probation*, 65(1), 18.
- Cox, K. F. (2006). Investigating the impact of strength-based assessment on youth with emotional or behavioral disorders. *Journal of Child and Family Studies*, 15(3), 278-292.
- Crowley, S. L., Fan, X. (1997). Structural equation modeling: Basic concepts and applications in personality assessment research. *Journal of personality assessment*, 68(3), 508-531.
- Çamur-Duyan, G. (2006). *Sosyal hizmet bakış açısından yoksul kadınlar: Altındağ örneği*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 196-205.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağ, A. (2017). *Lise öğrencilerinin arkadaş-akran gruplarından dışlanmasının okul sosyal hizmeti açısından analizi: Sakarya örneği*. (Doktora Tezi), Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı Sosyal Hizmet Bilim Dalı, Yalova.
- Davenport, S., Leitch, S. (2005). Circuits of power in practice: Strategic ambiguity as delegation of authority. *Organization Studies*, 26(11), 1603-1623.
- Dee, J. R., Henkin, A. B., Duemer, L. (2003). Structural antecedents and psychological correlates of teacher empowerment. *Journal of educational Administration*, 41(3), 257-277.
- Deegan, P. E. (1997). Recovery and empowerment for people with psychiatric disabilities. *Social Work in Health Care*, 25(3), 11-24.
- Deniz, Z. (2007). The adaptation of psychological scales. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 40(1), 1-16.

- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., Çinko, M. (2011). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Early, T. (2001). Measures for practice with families from a strengths perspective. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 82(3), 225-232.
- Early, T. J., GlenMaye, L. F. (2000). Valuing families: Social work practice with families from a strengths perspective. *Social Work*, 45(2), 118-130.
- Erkuş, A. (2010). Psikometrik terimlerin Türkçe karşılıklarının anlamları ile yapılan işlemlerin uyumsuzluğu. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(2), 72-77.
- Fast, B., Chapin, R. (1995). The strengths model in long-term care: linking cost containment and consumer empowerment. *Journal of case management*, 5(2), 51-57.
- Fidel, A. (2000). *Discovering statistics using SPSS for windows*. In. London, UK: Sage Publications.
- Field, A. P. (2005). Kendall's coefficient of concordance. *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science*, 2, 1010-1011.
- Fontana, D. (1989). *Managing stress, problems in practice*. London: British Psychological Society; .
- Frans, D. J. (1993). A scale for measuring social worker empowerment. *Research on Social Work Practice*, 3(3), 312-328.
- Freund, A. (2006). Work and workplace attitudes on social workers: Do they predict organizational reputation? *Business and Society Review*, 111(1), 67-87.
- Fulford, M. D., Enz, C. A. (1995). The impact of empowerment on service employees. *Journal of Managerial Issues*, 161-175.
- George, D. (2011). *SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference, 17.0 update, 10/e*: Pearson Education India.
- Görgülü, T. (2016). *Denetimli serbestlik uygulamalarından yararlanan bireylerin psikososyal özelliklerinin intihar davranışına etkileri*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Gözüm, S., Aksayan, S. (2003). Aksayan S. Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *Hemsirelikte Araştırma Gelistirme Dergisi*, 5(1), 3-14.
- Graham, J. R., Bradshaw, C., Trew, J. L. (2009). Adapting social work in working with Muslim clients. *Social Work Education*, 28(5), 544-561.
- Gutierrez, L. M. (1990). Working with women of color: An empowerment perspective. *Social Work*, 35(2), 149-153.

- Gürgan, U. (2003). *Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gürgan, U. (2006). Resiliency scale (RS): scale development, reliability and validity study. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39(2), 45-74.
- Güven, Ş. T., İşler, A. (2015). Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması *Arch Neuropsychiatr*, 52, 47-53.
- Hancock, G., Mueller, R. (2006). *Structural Equation Modeling: a second course*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Hayduk, L., Cummings, G., Boadu, K., Pazderka-Robinson, H., & Boulianne, S. (2007). Testing! testing! one, two, three—Testing the theory in structural equation models! *Personality and Individual Differences*, 42(5), 841-850.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of applied quantitative methods*, 3(1), 76-83.
- Hooper, D., Coughlan, J., Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L. t., Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- İlhan, M., Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (yem) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42.
- İslamoğlu, A. H. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemleri*: Beta Yayınları.
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39(1), 31-36.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım
- Karabudak, G. (2016). *Lösemili çocuğa sahip annelerin yaşantıları ve gelecek beklentileri*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. İstanbul: Nobel.
- Karagöz, Y., Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 81-98.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Nobel Akademi Yayınları.

- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Kirkman, B. L., Rosen, B. (1999). Beyond self-management: Antecedents and consequences of team empowerment. *Academy of management Journal*, 42(1), 58-74.
- Kline, R. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford.
- Koçak, C., Albayrak, S. A., Duman, N. B. (2014). Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(3), 16-21.
- Koren, P. E., DeChillo, N., & Friesen, B. J. (1992). Measuring empowerment in families whose children have emotional disabilities: A brief questionnaire. *Rehabilitation Psychology*, 37(4), p305-321.
- Kurnaz-Özdemir, D. (2010). *Ortopedik engelli kadınların sorun ve beklentileri: Tuzla ilçesi örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Lafrance, J., Gray, E. (2004). Gate-keeping for professional social work practice. *Social Work Education*, 23(3), 325-340.
- Laursen, E. K. (2000). Strength-based practice with children in trouble. *Reclaiming Children and Youth*, 9(2), 70-75.
- Lee, M., Koh, J. (2001). Is empowerment really a new concept? *International journal of human resource management*, 12(4), 684-695.
- Li, L., Schucany, W. R. (1975). Some properties of a test for concordance of two groups of rankings. *Biometrika*, 62(2), 417-423.
- Link, B. G., Cullen, F. T., Struening, E., Shrout, P. E., & Dohrenwend, B. P. (1989). A modified labeling theory approach to mental disorders: An empirical assessment. *American sociological review*, 54(3), 400-423.
- Maruna, S., LeBel, T. P. (2002). Welcome home-examining the reentry court concept from a strengths-based perspective. *W. Criminology Rev.*, 4, 91-107.
- Matthews, R. A., Michelle Diaz, W., Cole, S. G. (2003). The organizational empowerment scale. *Personnel Review*, 32(3), 297-318.
- McDonald, R. P., Ho, M.-H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses. *Psychological methods*, 7(1), 64-82.
- McGovern, J. (2015). Living better with dementia: strengths-based social work practice and dementia care. *Social Work in Health Care*, 54(5), 408-421.

- Munro, B. H. (2005). *Statistical methods for health care research*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Nanda, G. (2011). *Compendium of gender scales*. Washington, DC: FHI.
- Okundaye, J. N., Smith, P., Lawrence-Webb, C. (2001). Incorporating spirituality and the strengths perspective into social work practice with addicted individuals. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 1(1), 65-82.
- Öner, N. (1997). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testler: bir başvuru kaynağı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özcan, E., Özden, S. A., İçağasıoğlu-Çoban, A. (2017). Sosyal hizmet uzmanlarının güvencesiz çalışma biçimine ilişkin deneyimlerinin değerlendirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 376-395.
- Özdamar, K. (1997). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özgişi, H. N. (2012). *Yalova Belediyesi'nin kadın hizmetleri: Karanfil Evleri örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Yalova.
- Pinderhughes, E. B. (1983). Empowerment for our clients and for ourselves. *Social Casework*, 64(6), 331-338.
- Rapp, C. A., Chamberlain, R. (1985). Case management services for the chronically mentally ill. *Social Work*, 30(5), 417-422.
- Rapp, C. A., Goscha, R. J. (2011). *The strengths model: A recovery-oriented approach to mental health services*. USA: OUP
- Rapp, C. A., Wintersteen, R. (1989). The Strengths model of case management: Results from twelve demonstrations. *Psychosocial Rehabilitation Journal*, 13(1), 23.
- Rhodes, A., Jasani, B., Barnes, D., Bobrow, L., Miller, K. (2000). Reliability of immunohistochemical demonstration of oestrogen receptors in routine practice: interlaboratory variance in the sensitivity of detection and evaluation of scoring systems. *Journal of clinical pathology*, 53(2), 125-130.
- Rogers, E. S., Ralph, R. O., Salzer, M. S. (2010). Validating the empowerment scale with a multisite sample of consumers of mental health services. *Psychiatric Services*, 61(9), 933-936.
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A., King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Singh, N. N., Curtis, W. J., Ellis, C. R., Nicholson, M. W., Villani, T. M., Wechsler, H. A. (1995). Psychometric analysis of the family empowerment scale. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 3*(2), 85-91.
- Spreitzer, G. M. (1995). Psychological empowerment in the workplace: Dimensions, measurement, and validation. *Academy of management Journal, 38*(5), 1442-1465.
- Sullivan, W. P., Fisher, B. J. (1994). Intervening for success: Strengths-based case management and successful aging. *Journal of Gerontological Social Work, 22*(1-2), 61-74.
- Şahin, D. B., Gülleroğlu, H. D. (2013). Likert tipi ölçeklere madde seçmede kullanılan farklı madde analizi teknikleri ile oluşturulan ölçeklerin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi, 1*(2), 18-28.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, Ö. F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları. *Ankara: Ekinoks, 315-337*.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Tam, D. M., Twigg, R. C., Boey, K.-W., Kwok, S.-M. (2013). Confirmatory Factor Analysis on the professional suitability scale for social work practice. *Research on Social Work Practice, 23*(4), 467-478.
- Tavşancıl, E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. *Nobel Yayıncılık, Ankara*.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi SPSS veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tekindal, M. (2015). *Engelli çocuğa sahip kadınların feminist grup çalışması deneyimi: Bir karma yöntem araştırması*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Thomas, K. W., Velthouse, B. A. (1990). Cognitive elements of empowerment: An “interpretive” model of intrinsic task motivation. *Academy of management review, 15*(4), 666-681.
- Thompson, N. (2016). *Güç ve Güçlendirme*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Tuna, M., Bircan, H., Yeşiltaş, M. (2012). Etik Liderlik Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması: Antalya örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26*(2), 143-155.
- Tuncay, T. (2009). Genç kanser hastalarının hastalık anlatılarının güçlendirme yaklaşımı temelinde analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 20*(2), 69-87.

- Uğur, A., Erol, Z. (2015). Sosyal çalışmacıların çalışma hayatında karşılaştıkları stres faktörlerine yönelik kavramsal bir değerlendirme ve stres yönetimi müdahale programları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 987-997.
- Wehmeyer, M. L. (1994). Perceptions of self-determination and psychological empowerment of adolescents with mental retardation. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 29(1), 9-21.
- Weick, A., Saleebey, D. (1995). Supporting family strengths: Orienting policy and practice toward the 21st century. *Families in Society*, 76(3), 141-149.
- West, S., Finch, J., Curran, P. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: problems and remedies. In R. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues and applications*. (pp. 56-75). Newbery Park, CA: Sage.
- Wyler, A. R., Masuda, M., Holmes, T. H. (1968). Seriousness of illness rating scale. *Journal of Psychosomatic Research*, 11(4), 363-374.
- Yaşar, M. (2014). İstatistiğe yönelik tutum ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(36), 59-75.
- Yılmaz, V. (2009). *LISREL ile yapısal eşitlik modellemesi-I: temel kavramlar, uygulamalar, progamlama*: Pegem Akademi.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçme kuramı ve güvenirlik katsayıları. Retrieved 26.02.2018 yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/Guvenirlik.pdf
- Zhang, X., Bartol, K. M. (2010). Linking empowering leadership and employee creativity: The influence of psychological empowerment, intrinsic motivation, and creative process engagement. *Academy of management Journal*, 53(1), 107-128.
- Zimmerman, M. A. (1990). Taking aim on empowerment research: On the distinction between individual and psychological conceptions. *American Journal of community psychology*, 18(1), 169-177.
- Zimmerman, M. A. (1995). Psychological empowerment: Issues and illustrations. *American Journal of community psychology*, 23(5), 581-599.